

EL COS DESHABITAT D'ESPERANÇA CAMPS

El meu primer contacte amb l'obra d'Esperança Camps és com a membre, dels 100 lectors de l'Odissea, és un honor per mi ser un membre d'aquesta gran família, que té aquesta "casa gran oberta a tothom", que és la llibreria Odissea.

Des dels primers grups de lectura ja es veia que aquesta obra aniria superant els diferents grups de lectors i que passaria a la final, molts deien ja... que seria la guanyadora i ho van encertar.

Aquest any junt amb una ex alumna meva a la qui admirava i admiro moltíssim, l'Alba Florez, varem tenir l'honor de ser les representants dels lectors en el jurat final ... quan anàvem a la reunió totes dues teníem clar que votaríem per Hans... i després d'un cert debat, els altres membres del jurat es van sumar a la nostra proposta i ja teníem guanyadora – només fa 2 anys que han guanyat dones en el premi- encara doncs més satisfacció perquè hi havia molta sequera femenina.

Dit això, el que us vull fer arribar, és una mirada més personal, més crítica, en el bon sentit de la paraula, més rigorosa després d'una lectura amb l'exemplar a la mà, lluny de l'esborrany que rellegíem aquest estiu.

Si l'heu llegida sabreu que l'obra es presenta al lector amb una **estructura** de monòlegs que es van intercalant en els dos personatges principals, el Joan Carles i la seva dona na Margarida. Com sabeu, ell és mort d'accident de moto i des de l'asfalt ens apropa la seva vida amb totes les intimitats que la componen i amb tota la llibertat que et dóna ser un home mort...

Crec que els monòlegs s'acosten en alguns moments a l'estil indirecte lliure, ja que els 2 protagonistes van desvetllant al lector els secrets i la manera de ser de l'altre per una banda i la pròpia per l'altra, aconseguint així un estil fresc, viu, tal com feia Narcís Oller amb la seva gran novel·la *Pilar Prim*. (penso en el fragment que la Pilar coneix en Daverga quan puja al tren direcció Puigcerdà)

Així aquests monòlegs van agafant un to confessional, i serveixen per introduir al lector en les misèries i les grandeses del Joan Carles i na Margarida i de mica en mica ens anem posant a la seva pell i els anem sentit nostres i perquè no???... , també hi veiem reflectides les nostres misèries i les del món que ens envolta.

Aquest doble joc que va saltant d'un capítol a l'altre, i que anem sentit ara el pensament de l'un ara el de l'altre fan que el llibre sigui amè, agradable, que t'atrapi i que no puguis deixar la història...

Si entrem una mica en els **dos protagonistes** veurem que són l'expressió viva d'una parella que ha fracassat de totes, totes, però que per comoditat i per hipocresia mantenen la seva relació. Una relació nefasta, plena de desenganys i d'enganys. Tots dos viuen relacions extramatrimonials, els triangles amorosos es passen per tota l'obra i cap del dos se'n penedeix, penso que en aquest aspecte té un cert toc de *Mirall Trencat* de Mercè Rodoreda, autora que en les seves obres, molt sovint, hi senyoregen els triangles amorosos. (Pensem que la seva pròpia vida era un triangle amorós: el Joan Gurgui, l'Armand Obiols...)

El que queda clar és que són dues persones antitètiques i que es troben junts com a parella perquè ja els passava l'edat de casar-se i el matrimoni va ser un sortida airosa socialment per tots dos. Dependrà de la moral del lector per veure amb més simpaties a l'un o l'altre, però és evident que na Margarida és una dona frívola, buida, egocèntrica, afamada pel sexe i només preocupada pel seu benestar i ...els altres començant pel marit i acabant pels fills i l'amant, no la preocupen gens “...amb un pare que pràcticament no els ha fet cas i una mare com jo. Frívola” .114.

Malgrat tot es fa simpàtica al lector, la seva ingenuïtat, la seva preocupació per la moda, per la roba de l'amant- sempre cara i sofisticada, seguint els consells que ella li dóna-, preocupada pel seu cos, va al gimnàs, fa tai-xi...i l'altra banda el marit, sempre desmanegat, com un autèntic “progre” dels 70s.

Ella és doncs una dona d'una mentalitat tancada, que viu immersa en el què diran de l'illa, malgrat que d'amagat se salti totes les convencions socials.

L'altre protagonista és En Joan Carles, de fet és ell el gran protagonista, que mort a terra sobre l'asfalt, el primer que ens diu és: “que és un assassí” , i que també és un “escriptor” que ha tingut èxit gràcies a què ha comès un crim. Cosa que tothom desconeix. Serà a través d'ell que viurem una història paral·lela, la de l'assassinat del Hans, nazi que viu ocult a Menorca i veí dels protagonistes .

També veurem com reflexiona al llarg de tota l'obra sobre l'ofici d'escriure, que ja en parlaré més endavant.

Tornem a en Joan Carles, és tímid, sembla pusil·lànim, però després se'ns va destapant i trobem un home amb conviccions, que ha viscut una mica a contracorrent, amb una personalitat més ferma

que la seva dona, però que és un faldiller,...les dones li interessin totes, des de les alumnes fins a les joves com ara la Victòria Escudero, que és l'arquitecte que li fa la casa.

Però no sempre han funcionat aquestes relacions... i ell sent que només estima el seu amor de joventut que va viure mentre estudiava a BCN i que el va deixar plantat perquè li va dir que no podria viure a l'illa i va preferir casar-se amb un vell catedràtic de la facultat que la col·locaria i li deixaria una bona herència.

La resta de personatges no estan gaire perfilats, només els veiem amb els ulls dels protagonistes i per tant d'una manera esbiaixada, però sense ells no seria possible la història, no entendríem les actuacions dels protagonistes, ja que aquests són com són per la petja que hi van deixant els altres. Ajuden doncs a fer avançar la trama i donen agilitat al relat.

De fet, tots dos, el que fan és passar comptes amb ells mateixos però també amb la galeria de personatges que han marcat les seves vides.

Caldria parlar de Hans, i de la relació amb els protagonistes, com un aspecte a part, ja que ell és el fil de la segona història, i els nostres narradors ens l'aniran presentant fins que ens el faran abominable i desitjarem que pagui pels seus crims.

Els temes de la història són versemblants com la vida mateixa, però és la ploma de l'Esperança que els va tenyint d'una gràcia especial, d'una profunda bellesa, que no està exempta de duresa, però que ajuden a fer el relat més proper, més creïble...

La mort és un tema omnipresent, és descrita de manera convencional: un accident, el mort a l'asfalt, els tràmits de la policia, l'ambulància, la doctora, la vetlla del difunt, la missa i l'enterrament a la catedral sota la pluja, en contra de la voluntat del mort que volia ser incinerat...etc, però tot això és trencat per la percepció de la pròpia mort que té el protagonista, com sent el fred, com se li escapen les idees, com la desmitifica a la mort i diu que no veu cap llum blanca ni sent cap benestar especial...tot un joc de contrastos.

I ja que dic contrastos diem-ho amb majúscules, perquè crec que l'Esperança té un gran habilitat per jugar amb aquest recurs literari i això és un dels aspectes que fa que la seva novel·la sigui una gran novel·la, divertida, amena, atrapadora,...

Un altre gran tema per mi és la hipocresia, que es passeja majestuosa en el fer diari de tots els personatges, fins hi tots dels secundaris, Na Paca, la germana de Margarida és el personatge

més arquetípic pel que fa a la hipocresia i vol aparentar i mantenir les conviccions socials com sigui...

La sexualitat és un altre gran tema de la novel·la i que està molt ben descrit i ben tractat amb totes les passions, penes, alegries i contradiccions que aporta als 2 protagonistes. Ni l'un ni l'altre poden viure sense el sexe... la seva vida ha estat marcada per les seves passions sexuals més que cap altra cosa, malgrat que entre ells el sexe ja fa molts anys que es va acabar.

Està molt ben treballat l'enfoc que dóna a aquest tema sense caure en la grolleria, cosa fàcil, sinó que te'l fa sentir des de les angoixes, patiments i alegries del Joan Carles i de na Margarida, sense tabús, sense inhibicions, i en algun moment provoca una certa hilaritat en el lector fent que encara et sentis més atrapat en la novel·la...

Per mi malgrat que el text el podem etiquetar de diferents maneres: entre la novel·la negra, la de parelles en crisi, de metanovel·la perquè hi ha la novel·la dins de la novel·la...etc. Per mi, us deia, també és un assaig sobre el fet d'escriure, de la feina que té l'escriptora en el seu dia a dia. Crec que com la Montserrat Roig en el seu llibre "*Digues que m'estimes encara que sigui mentida*" a un altre nivell, i d'una altra manera, fa un assaig sobre el fet d'escriure i de la seva relació amb l'escriptura. Durant tota l'obra va descrivint la difícil tasca de l'escriptor, el Joan Carles és el pretext per fer-nos arribar una feina densa, lenta, difícil i que no només vol inspiració, deixa molt clar que la inspiració t'ha d'agafar treballant.

Hi ha temes més secundaris però no per això menys importants, que denoten una autora sensible, atenta, intel·ligent, que sap observar el món que l'envolta i descriure'l ... em refereixo a la sensibilitat ecològica, contrastada també, en la descripció que fan els personatges de l'illa - el Joan Carles sensible a les postes de sol (tema reiteratiu al llarg dels diferents capítols) i na Margarida que ja li semblen bé els canvis que el turisme ha provocat i provoca a l'illa i si això fa malbé les postes de sol ...tant li fa...

La sensibilitat del Hans per la flors, per les roses, cosa que també contrasta en què hagi estat capaç d'assassinar a centenars de jueus... com us deia la llei del contrast marca molt sovint el ritme narratiu.

També les tradicions de l'illa formen part d'aquest teixit de temes que fan el relat més sensible i més enriquidor, com qui no vol la cosa, va introduint falques que denoten la seva posició ideològica, diria que fins hi tot política, em va agradar molt la frase"...els

demòcrates tenim aquest defecte: aguantam que aquells que no ho són ens acusin a nosaltres de tots els mals del món" (p80), també hi trobem les festes de Sant Joan, collir camamilla...

Però per mi la gran virtut, la gran estrella, la gran riquesa de la novel·la és la llengua i l'estil narratiu:

Aquest menorquí tan acurat, aquesta riquesa lèxica que és un deversall d'expressions i frases fetes que el català central ha perdut de totes totes... Deixeu-me que us en digui unes quantes: *"ha començat el rallatorum entre el veïnat, ja sempre fris, quin empegueïment!!, els mails encara no havien començat a piconar-me l'enteniment..el llegir et farà perdre l'escriure..."*

També té una força poètica especial la llengua de l'Esperança, quan juga amb les comparacions, i les metàfores, no són carrinclones, sinó tot el contrari: *"...lleu com el vel d'una núvia antiga, aspre... rascava com un fregall, un enorme silenci d'acer inoxidable*. No em direu que no tenen força, que no són colpidores i per descomptat no són clàssiques i donen modernor a la seva narrativa.

Penseu en la força del mot CRAC que és l'onomatopeia que fa servir el Joan Carles per descriure la pròpia mort. Penseu en els jocs de paraules com: *parl des del no-res des de la mort morta. Des de la negror espessa i pastosa*. Les al·literacions, les repeticions de mots, el tractament que dona als colors, a les olors fan que la seva prosa s'ompli de poesia...

I també fixeu-vos en com juga amb la llengua a la darrera part del relat, na Margarida parla amb frases cada cop més curtes, com si es cansés de pensar en el marit, de ser la vídua i com si el desig de trobar-se amb l'amant la cremés i no pogués perdre més el temps en llargues reflexions.

Quan s'acosta el final els capítols i les frases es fan més breus, tant que es tanca l'obra amb monosíl·labs: "Sec. Cec. Mut. Mort" un final molt bell, molt simple, molt obert...

No sabem qui eren els del lobby jueu, només sabem que també han mort el protagonista, no sabem què diu el testament del Joan Carles, només sabem que no li agradarà a na Margarida, no sabem què passarà amb en José Luís i ella... ens falta una altra novel·la que resolgui aquests dubtes, així que Esperança, no triguís i fes-nos arribar una segona part, tot i que aquest final dóna un aire fresc a un text que pot interessar a lectors molt diferents, de gustos variats, perquè en la teva novel·la hi conflueixen moltes mirades sobre la vida, la literatura, els diferents estils narratius,... en fi un doll de bones estones per nosaltres els lectors.

Així doncs gràcies per la teva novel·la, i ja saps que et toca, que la inspiració t'agafi treballant...

Anna Ruiz Mestres